

СЕРТИФІКАЦІЙНА РОБОТА З ГЕОГРАФІЇ

Час виконання – 150 хвилин

Робота містить 54 завдання різних форм. Відповіді до завдань Ви маєте позначити в бланку А.

Результат виконання завдань сертифікаційної роботи буде зараховано як результат державної підсумкової атестації та використано під час прийому до закладів вищої освіти.

Інструкція щодо роботи в зошиті

1. Правила виконання зазначено перед завданнями кожної нової форми.
2. Відповідайте лише після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
3. За необхідності використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
4. Намагайтеся виконати всі завдання.

Інструкція щодо заповнення бланка відповідей А

1. У бланку А записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
2. Відповіді вписуйте чітко, згідно з вимогами інструкції до кожної форми завдань.
3. Неправильно позначені, підчищені відповіді в бланку А буде зараховано як помилкові.
4. Якщо Ви позначили відповідь до якогось із завдань 1–42 в бланку А неправильно, то можете виправити її, замалювавши попередню позначку та поставивши нову, як показано на зразку:

5. Якщо Ви записали відповідь до якогось із завдань 43–54 неправильно, то можете виправити її, записавши новий варіант відповіді в спеціально відведеному місці бланку А.
6. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, зазначених у бланку А.

Ознайомившись з інструкціями, перевірте якість друку зошита та кількість сторінок. Їх має бути 16.

Позначте номер Вашого зошита у відповідному місці бланку А так:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
X														

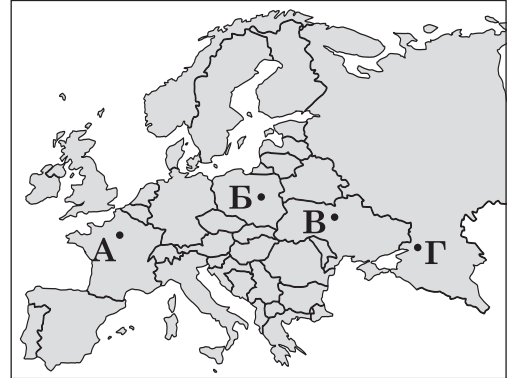
Зичимо Вам успіху!

Завдання 1–36 мають по чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді й позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок у *бланку А*, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Будьте особливо уважні під час заповнення *бланка А*!
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

1. Якою точкою на картосхемі позначено столицю України?

А
Б
В
Г

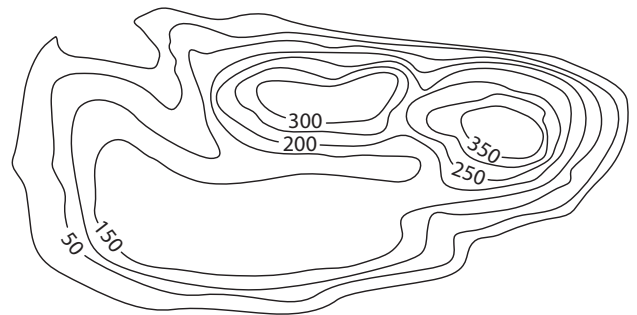

2. Доберіть приклад ритмічного процесу в природі, який ілюструє наслідок руху Землі навколо Сонця.

А кам'яна брила вдень нагрівається, а вночі охолоджується
Б річка навесні розливається, а влітку її можна перейти вброд
В нічний бриз відганяє парусник у море, а денний – прибиває до берега
Г квітки маку розкриваються на світанку, а закриваються після полудня

3. Установіть форми рельєфу острова за картосхемою (горизонталі проведено через 50 м).

А низькі й середньовисотні гори
Б плоскогір'я, нагір'я
В гірські хребти, плато
Г низовини, височини

4. Якби на Землі не було океанів, то середня температура повітря була б нижчою (не +15 °С, а –21 °С). Отже, Світовий океан

А накопичує тепло й поступово віддає в атмосферу
Б поглинає тепло з атмосфери й передає глибинним водам
В «консервує» холод у крижинах, айсбергах
Г утримує тепло в тропічних широтах, а холод – у полярних

5. На відносинах «людина – природа» базується глобальна проблема

А збереження миру
Б загрози міжнародного тероризму
В раціонального розвитку енергетики
Г пропорційного розвитку країн світу

6. «Ліс зустрів мене як друга тінню від дубів крилатих, смутком білої берези, ...кленів лапами густими, сосни гомоном одвічним, срібним шемранням осик». Описаний у поетичному творі ландшафт є типовим для природної зони

- А хвойних лісів помірних широт
- Б мішаних лісів помірною поясу
- В твердолистяних вічнозелених лісів
- Г вологих вічнозелених лісів

7. Який показник у регіонах світу відображено на картодіаграмі?

- А кількість суверенних країн
- Б індекс людського розвитку
- В чисельність української діаспори
- Г чисельність населення

8. До групи високорозвинених країн відносять

- А Бразилію
- Б Єгипет
- В Індію
- Г Канаду

9. На картосхемі України позначено

- А залізорудні басейни та райони
- Б нафтогазоносні регіони
- В басейни кам'яного й бурого вугілля
- Г родовища руд кольорових металів

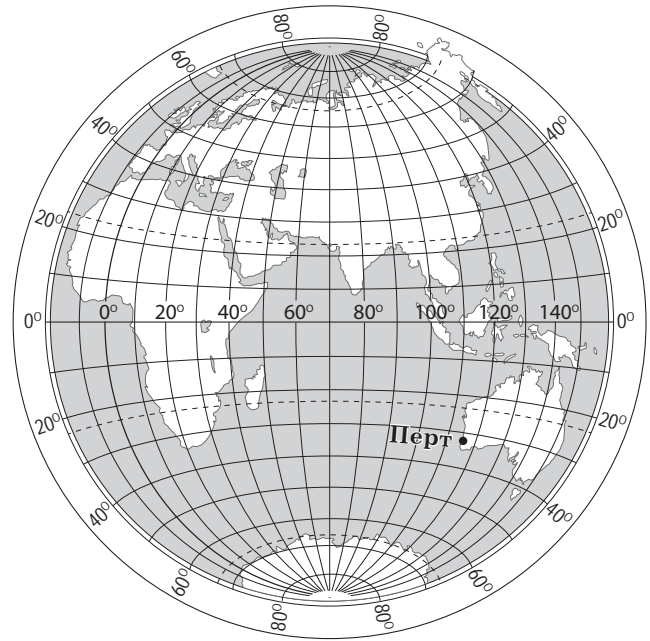

10. Теза «Алжир – це фініки й цитрусові, нафта й природний газ...» відображає

- А міжнародну спеціалізацію країни
- Б форму державного устрою країни
- В роль країни на світовому ринку капіталу
- Г територіальну структуру економіки країни

11. Визначте географічні координати міста Перт.

- А 32° пн. ш., 116° зх. д.
- Б 32° пд. ш., 116° сх. д.
- В 116° пн. ш., 32° зх. д.
- Г 116° пд. ш., 32° сх. д.

12. Як за фізичною картою Австралії можна визначити, що на більшій частині цього материка випадає мало опадів?

- А увесь материк лежить у Південній півкулі
- Б материк омивають води лише двох океанів, мало заток
- В переважають рівнини, немає високих гір, вулканів
- Г мало річок, є пересихаючі русла й солоні озера

13. У межах Бразильського плоскогір'я розвідано великі родовища таких, як і на півострові Лабрадор, високоякісних руд заліза, нікелю, міді, золота, рідкісно-земельних елементів. Подібність рудних мінеральних ресурсів Бразилії й Канади зумовлено тим, що значна частина території обох країн –

- А кристалічні щити
- Б тектонічні западини
- В молоді складчасті області
- Г прогини давньої платформи

14. Пасажири літака в ілюмінатори спостерігали над Європою лише хмари, а над Гренландією – білосніжну арктичну кригу. Чому над Гренландією не було хмар?

- А почався полярний день
- Б утворилася озонова діра
- В панував антициклон
- Г охолола поверхня океану

15. Країни Африки «будують» живу стіну зі стійких до посухи дерев на південній межі Сахари. Після завершення проекту буде відновлено

- А землі, деградовані внаслідок спустелення
- Б екваторіальні ліси, знищені внаслідок лісозаготівлі
- В водні ресурси, виснажені водомісткими виробництвами
- Г заповідні території, уключені в господарське використання

16. Дію якого чинника, що впливає на клімат Південного берега Криму, описано в уривку: «На сто верст тягнуться із заходу на схід гори Кримські... і зветься скрізь яйлою. Обіймає та яйла берег Південний Кримський, не пускає на нього холодів та вітрів з півночі, і тєпло на тому березі...»?

- А сонячної радіації
- Б атмосферної циркуляції
- В характеру підстильної поверхні
- Г теплої морської течії

17. Розгляньте фрагмент космічного знімка та доберіть правильну характеристику зображеного на ньому гирла Дніпра.

- А русло утворює каньйон
- Б у руслі формується дельта
- В у руслі є пороги й водоспади
- Г вода руслом не потрапляє в море

18. В Україні розвідано майже 4 тисячі родовищ різних видів корисних копалин промислового значення, проте розробляють лише третину з них. Чому підприємства в Україні імпортують мінеральні ресурси, родовища яких виявлено?

- А окремі родовища розвідано в районах, які не включено в господарське використання
- Б у районах з екстремальними природними умовами освоєння родовищ технологічно неможливе
- В родовища сконцентровано на невеликій території, а перевезення мінеральної сировини є затратним
- Г є родовища, які за запасами й геологічними умовами видобування не вигідно розробляти

19. Яке твердження характеризує процес урбанізації у світі?

- А майже 70 % усіх людей проживає на 7 % території суходолу
- Б за дванадцять років населення планети збільшилося на 1 млрд осіб
- В у 1900 р. в містах проживало 14 % населення світу, а у 2020 р. – 56 %
- Г у світі на кожні 100 чоловіків припадає 98,6 жінок

20. В анонсі якої публікації в засобах масової інформації йдеться про поглиблення спеціалізації та розвиток виробничої кооперації в автомобілебудуванні України?

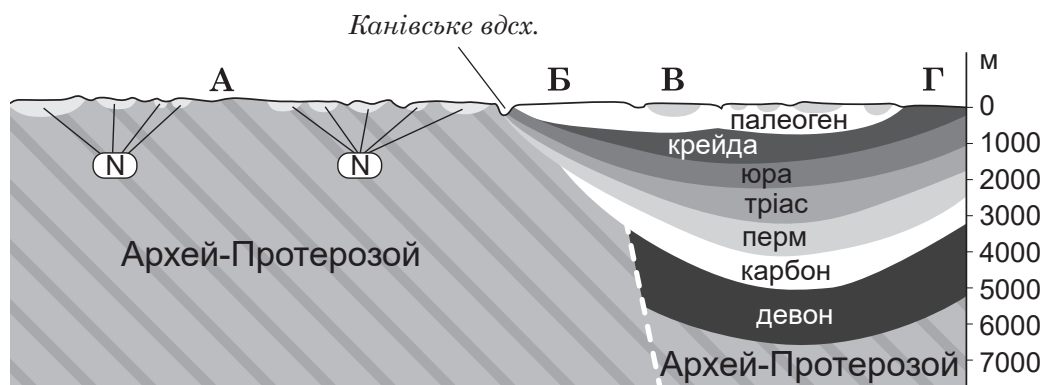
- А «Львівський автобусний завод відновлює роботу в уцілілих цехах»
- Б «Автоскладальний завод у Черкасах оснащено новим обладнанням»
- В «Запорізький автомобілебудівний завод крім легкових автомобілів випускатиме вантажівки й автобуси»
- Г «Полтавський автоагрегатний завод – один з найбільших виробників гальмівної апаратури для автомобілів»

21. Про яку тенденцію в економіці України свідчить збільшення кількості вступників на спеціальність «комп'ютерне програмування»?

- А стрімке розширення ринку ІТ-аутсорсингу
- Б поглиблення спеціалізації промислового виробництва
- В транснаціоналізацію виробництв первинного сектора
- Г інтеграцію науки, освіти й освітнього туризму

22. Визначте за геологічним розрізом території України по лінії Чернівці – Суми місцевість з великими запасами будівельного каміння та сприятливими геологічними умовами його видобування для виробництва продукції з граніту.

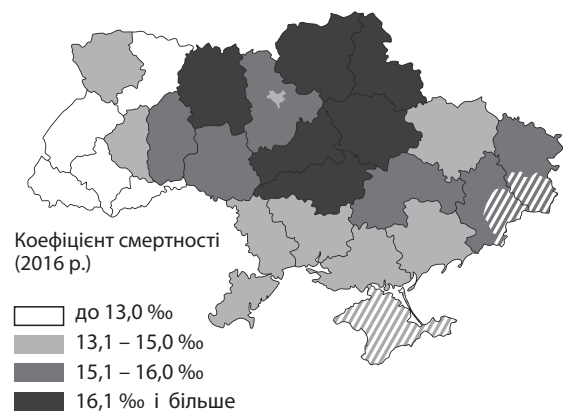
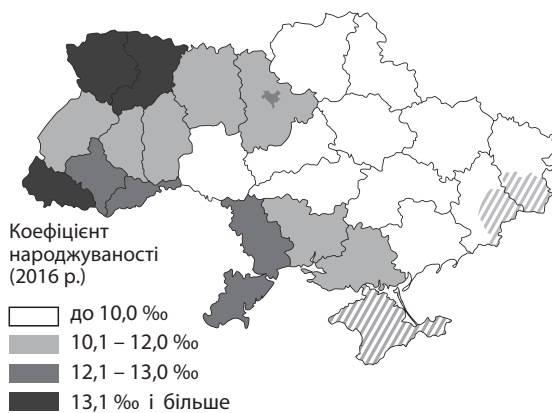
- А
- Б
- В
- Г

23. Які заходи призупиняють розростання ярів у лісостеповій зоні України?

- А насадження вітрозатримувальних лісосмуг, гіпсування солончаків
- Б зрошення височинних ділянок, залісення сипучих пісків
- В внесення органічних і мінеральних добрив, вапнування ґрунтів
- Г захисні лісонасадження, спорудження водозатримувальних валів

24. Порівняйте дві карти й визначте регіони з додатним природним приростом населення.

- А Сумська, Чернігівська
- Б Полтавська, Харківська
- В Закарпатська, Рівненська
- Г Черкаська, Вінницька

25. Який з прикладів розвитку промислових районів доцільно застосувати для розроблення проекту реіндустріалізації Донбасу?

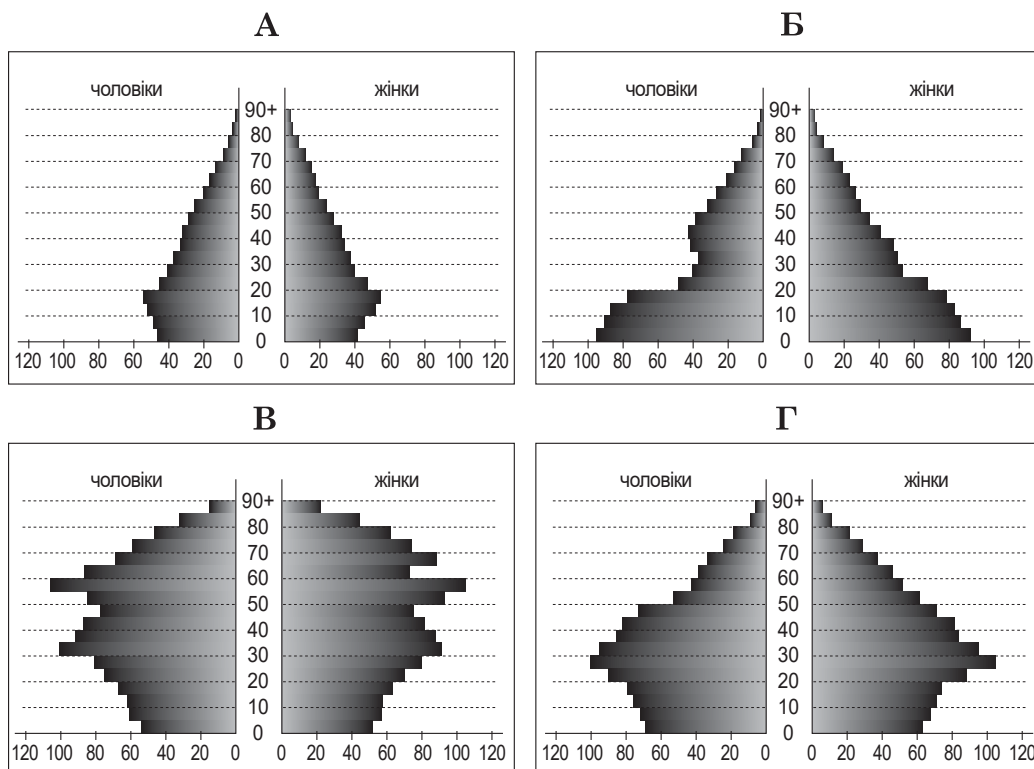
- А нарощування металургійного виробництва в «Індійському Рурі»
- Б перетворення Рейн-Рурського регіону на зону технопарків і високо-технологічних виробництв
- В концентрування енергоємних виробництв біля каскаду ГЕС на північному заході США
- Г будівництво нового району Нью-Делі в межах міста для розміщення державних установ

26. За прогнозами екологів глобальний попит на прісну воду у 2030 році перевищить пропозицію на 40 %. Які чинники зумовлюють таку диспропорцію?

- А зростання чисельності населення, зміни клімату
- Б дрейф материків і збільшення площі суходолу
- В освоєння альтернативних джерел енергії, сировини
- Г виснаження ресурсів океанів, танення льодовиків

27. Проаналізуйте статевовікові піраміди чотирьох країн. Якою буквою позначено піраміду країни, уряду якої потрібно проводити демографічну політику стримування народжуваності?

- А
- Б
- В
- Г

28. Піщана коса перетворює відкритий лиман на лиманне озеро (випаровування з його поверхні становить 155 млн м³ на рік, а загальний річковий стік у лиман – 70 млн м³ на рік). Як зміниться гідрологічний режим цієї водойми?

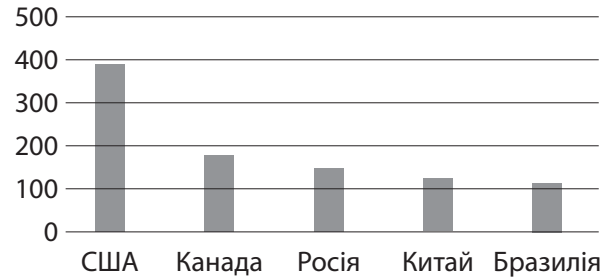
- А знизиться рівень води, збільшиться солоність
- Б знизиться рівень води, зменшиться солоність
- В зросте рівень води, зменшиться солоність
- Г зросте рівень води, збільшиться солоність

29. Спрогнозуйте зміну клімату на північному заході України, якщо на його формування впливатиме лише один чинник – сонячна радіація (без циркуляції повітряних мас).

- А буде холодніше взимку
- Б стане холодним і вітряним літо
- В випадатиме більше опадів
- Г не буде сезонних змін погоди

30. Визначте вид продукції первинного сектора економіки за рейтингом (див. діаграму) п'яти країн-лідерів з її виробництва.

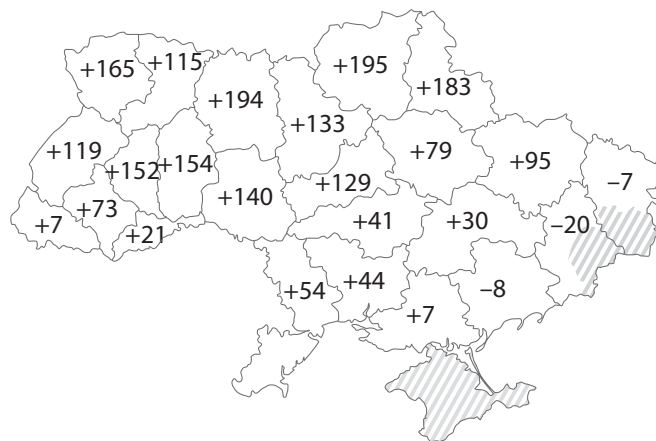
- А нафта, млн т
- Б рис, млн т
- В ліс-кругляк, млн м³
- Г овеча вовна, тис. т

31. Власник зареєстрованої в Панамі компанії – громадянин України. Ця компанія в Панамі орендує офіс, сплачує невеликий податок з прибутку, а в Україні володіє підприємством, що виробляє товар на експорт, тому її відносять до

- А компаній-дистриб'юторів
- Б офшорних компаній
- В консалтингових компаній
- Г страхових компаній

32. Проаналізуйте картосхему, на якій відображено зміну врожайності кукурудзи (у %) в областях України у 2019 р. порівняно з 1990 р. Укажіть тезу, що пояснює, як фермерам вдається в одних регіонах отримувати значно вищий приріст урожаю кукурудзи, ніж в інших.

- А приватна власність в агросекторі на півдні й сході країни ефективніша, ніж державна в північних і західних регіонах
- Б тривалість вегетаційного періоду на півночі й північному заході країни збільшилася, тому почали збирати два врожаї за рік
- В унаслідок зміни клімату забезпеченість теплом і вологою в усіх регіонах вирівнялася, тому й спеціалізація однакова
- Г підвищити родючість ґрунтів добривами в північних і західних регіонах дешевше, ніж забезпечити водою посушливі південь і схід

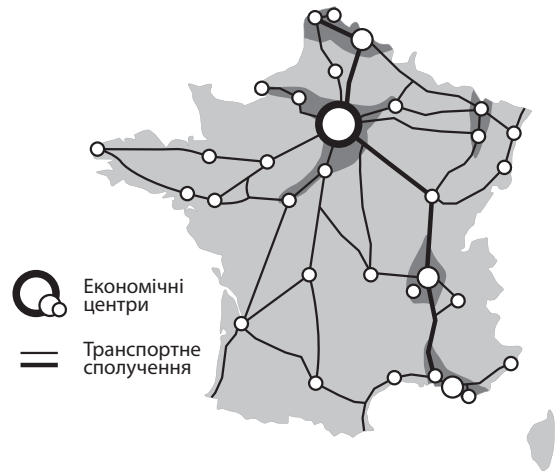
33. На картосхемі позначено міста, де розташовані підприємства з найбільшим в Україні обсягом викидів забруднюючих речовин у повітря (тис. тонн, 2018 р.). Які типи підприємств спричинили екологічні проблеми в цих містах?

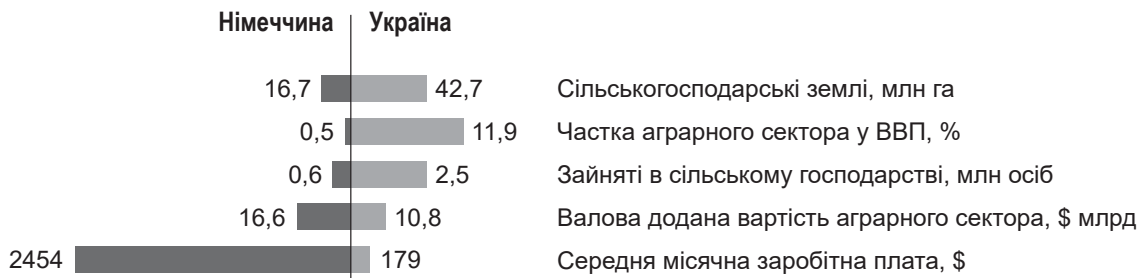
- А ТЕС, металургійні комбінати
- Б заводи кольорових металів, АЕС
- В хімічні заводи, зернові елеватори
- Г цементні заводи, вантажні порти

34. На картосхемі відображено просторову організацію (просторовий каркас) економіки

- А США
- Б Франції
- В Бразилії
- Г Китаю

35. Проаналізуйте основні показники аграрного сектора Німеччини й України.

Щоби продуктивність праці й заробітна плата в сільському господарстві України досягли рівня Німеччини, необхідно збільшити

- А площу сільськогосподарських угідь і частку ріллі
- Б кількість зайнятих у сільському господарстві працівників
- В частку сільського господарства у ВВП країни
- Г величину доданої вартості з кожного гектара землі

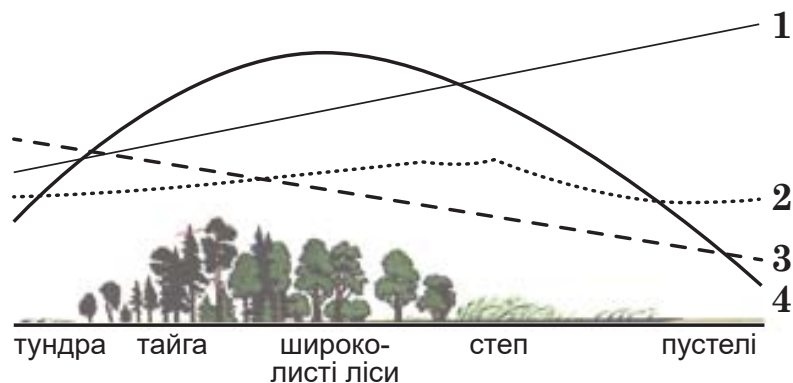
36. Низький рівень життя в країнах периферії з доіндустріальною економікою спричиняє загострення у високорозвинених країнах проблеми

- А зростання цін на сировину та енергоносії
- Б збільшення кількості нелегальних мігрантів
- В зменшення середньорічного доходу населення
- Г зменшення частки первинного сектора економіки

У завданнях 37–42 до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, доберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою. Поставте позначки в таблицях відповідей до завдань у *бланку А* на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви). Усі інші види Вашого запису в *бланку А* комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

Будьте особливо уважні під час заповнення *бланку А*!
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

37. Доберіть до кожного показника природних ландшафтів графічне відображення (див. рисунок) його зміни з півночі на південь на Східно-Європейській рівнині.

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

- А середньорічна температура повітря
- Б середньорічна кількість опадів
- В запас ґрунтових вод
- Г потужність гумусового горизонту в ґрунтах
- Д сейсмічна небезпека території

38. Увідповідніть економіко-географічні поняття на прикладі функціонування численних ІТ-компаній з розроблення програмного забезпечення в Україні.

- 1 сектор економіки
- 2 етап розвитку суспільства
- 3 чинник розміщення
- 4 тип поділу праці

- А працересурсний
- Б екологічний
- В міжнародний
- Г постіндустріальний
- Д третинний

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

39. Увідповідніть вид продукції з особливостями розташування її виробництва в Україні.

- 1 хлібобулочні вироби
- 2 цукор-пісок
- 3 продукти коксохімії
- 4 авіаракетокосмічна техніка

- А у приміських зонах найбільших міст
- Б переважно в малих містах і селах лісо-степової зони
- В у всіх містах, селищах міського типу
- Г у містах – центрах чорної металургії, вуглевидобування
- Д у великих містах – промислових центрах

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

40. За даними таблиці визначте для кожного показника, що характеризує населення умовної країни, хід його обчислення.

Народжуваність, ‰	17,5
Смертність, ‰	8,1
Міське населення, млн осіб	30,6
Сільське населення, млн осіб	11,9
Еміграція, тис. осіб	16,1
Імміграція, тис. осіб	18,3

- 1 загальна кількість населення
 2 коефіцієнт природного приросту
 3 сальдо зовнішніх міграцій
 4 рівень урбанізації

- А $17,5 - 8,1 = 9,4$ (‰)
 Б $30\,600\,000 + 11\,900\,000 = 42\,500\,000$ (осіб)
 В $30\,600\,000 / 42\,500\,000 \cdot 100 = 72$ (%)
 Г $18\,300 - 16\,100 = 2\,200$ (осіб)
 Д $0,0175 \cdot 42\,500\,000 = 743\,750$ (осіб)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

41. Доберіть для кожної позначеної на картосхемі України території країни-інвестори для реалізації регіонального проекту.

- 1 Франція, Німеччина: розвиток відновлюваної енергетики в зоні відчуження навколо ЧАЕС
 2 Польща, Австрія: розвиток гірсько-лижних і термальних курортів
 3 Велика Британія, США: джентрифікація населених пунктів у районах концентрації металургійних, гірничовидобувних підприємств
 4 Італія, Туреччина: вирощування твердих сортів пшениці, рису, винограду

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

42. У більшості великих за площею країн спостерігають зрушення виробництва в нові райони господарського освоєння. У відповідність країну з її перспективними районами для зміщення виробництв первинного й вторинного секторів.

- 1 Канада   А захід країни
 2 Китай   Б південь країни
 3 Росія   В північ країни
 4 Єгипет   Г центральна пустельна частина
    Д східна (азіатська) частина

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

Завдання 49–54 мають по сім варіантів відповіді, з яких лише три правильні. Виберіть три цифри, що позначають правильні, на Вашу думку, варіанти відповіді, та запишіть їх у *бланку А* згідно з інструкцією. Порядок написання цифр значення не має. Для виправлення помилково вказаної відповіді запишіть новий варіант відповіді (*три цифри*) у спеціально відведеному місці *бланка А*. Не робіть інших позначок у *бланку А*, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Будьте особливо уважні під час заповнення *бланка А*!
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

49. Уранішню погоду найкраще характеризує уривок з художнього твору: *«Мокрий сніг цілу ніч падав на мокру землю, і все вкрилося білим покривалом. Густий сивий туман наліг на землю. Здавалося, що олов'яне небо зсунулося вниз... Чистий сніг, пригнічений туманом, не блищав, не сяяв. У вогкому тумані було важко дихати.»* З огляду на те, що синоптики попереджали про вторгнення циклону, визначте правильні міркування та раціональні дії жителя цього міста.

- 1 удень добре підморозить, треба взутися так, щоби не ковзати
- 2 сніг буде танути, потрібно вибрати вологостійке взуття
- 3 атмосферний тиск низький, варто взяти із собою ліки
- 4 смог відступить, доцільно прочинити вікно
- 5 стоятиме штиль, можна вдягти легку куртку
- 6 з купчастих хмар дощу не буде, парасолю брати не потрібно
- 7 проясниться, знадобляться сонцезахисні окуляри

50. Потужний потік трудових мігрантів з України в Польщу спричинено особливостями демографічної ситуації та розселення населення в цій країні:

- 1 однорідним етнічним складом населення
- 2 великим соціальним авторитетом римсько-католицької церкви
- 3 низькою густрою населення, особливо в східних воєводствах
- 4 сповільненням темпу урбанізації, рурбанізацією сільських поселень
- 5 від'ємним природним приростом упродовж кількох десятиліть
- 6 збільшенням кількості емігрантів після вступу в Євросоюз
- 7 збільшенням частки літніх людей у віковій структурі населення

51. Сімейне фермерське господарство, що спеціалізується на вирощуванні овочів, розташовано поблизу курортного центру на базі природних джерел мінеральних вод. Чому розвиток курорту може бути чинником збільшення прибутку фермера?

- 1 у фермера появиться конкурент на ринку рекреаційних ресурсів регіону
- 2 зростатиме попит на екологічно чисті продукти харчування
- 3 буде можливість продавати заморожені овочі впродовж усього року
- 4 подорожчають земельні ділянки в місті внаслідок розбудови курорту
- 5 зростатимуть ціни на якісні продукти харчування й сировину для їхнього виробництва
- 6 збільшиться інвестиційна привабливість транспортних підприємств регіону
- 7 знизяться екологічні вимоги до продуктів харчування

52. Укажіть основні тенденції розвитку та розміщення виробництва сталі у світі у XXI столітті.

- 1 різке зменшення обсягів видобутку рудної сировини для виплавлення сталі
- 2 збільшення частки металу, виплавленого із вторинної сировини (металобрухту)
- 3 збільшення концентрації виробництва сталі в районах видобування кам'яного вугілля
- 4 посилення ролі транспортного й споживчого чинників у розміщенні виробництва сталі
- 5 зменшення питомої ваги країн Азії у світовому виробництві сталі
- 6 лідерство Китаю на світовому ринку сталі
- 7 переміщення виробництва сталі в країни з найменш розвинутою економікою

53. За наведеною в таблиці інформацією визначте основні регіональні тенденції споживання мінеральних добрив у 2014–2018 рр.

- 1 споживання добрив зросло в усіх регіонах світу
- 2 найнижчі темпи характерні для регіонів з екстенсивним землеробством і пасовищним скотарством
- 3 найвищими темпами зростало споживання в країнах Європейського Союзу та Північної Америки
- 4 у регіонах, де домінують країни, що розвиваються, темп зростання вищий від середнього показника у світі
- 5 споживання добрив господарствами регіону з інтенсивним розвитком органічного землеробства не збільшується
- 6 однакові темпи зростання в тих регіонах, які мають подібну спеціалізацію рослинництва
- 7 у регіонах з високим рівнем економічного розвитку темп зростання споживання нижчий, ніж у регіонах з відсталою економікою

<i>Регіон</i>	<i>Річний темп зростання споживання (%)</i>
світ	1,8
Африка	3,6
Північна Америка	0,5
Латинська Америка	3,3
Південна Азія	2,3
Східна Азія	1,3
Західна Європа	0,0
Центральна Європа	2,3
Східна Європа й Центральна Азія	3,6

54. Порівняйте сучасний розвиток трьох європейських столиць – Лондона, Парижа й Києва. Визначте подібність цих міст.

- 1 світові (глобальні) міста найвищого альфа-рівня
- 2 міста-мільйонники (людність перевищує 1 млн жителів)
- 3 ядра моноцентричних міських агломерацій
- 4 найбільші центри металургійного та хімічного виробництва
- 5 морські й річкові порти-лідери за пасажирообігом
- 6 осередки пізнавального та ділового туризму
- 7 міжнародні фінансові центри

ЧЕРНЕТКА

Кінець зошита